

BEHÇET ÇELİK • Kaldığımız Yer

Can Yayınları, 2015 (1 baskı)

İletişim Yayınları 2909 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 510

ISBN-13: 978-975-05-2932-0

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu

KAPAK Suat Aysu

KAPAK İLLÜSTRASYONU Seda Mit

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Leyla Tezer

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BEHÇET ÇELİK

Kaldığımız Yer

BEHÇET ÇELİK 1968'de Adana'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. İlk öyküsü 1987'de *Varlık*'ta yayımlandı. *Yazılı Günler* ve *Virgül* dergilerini hazırlayanlar arasında yer aldı. *İki Deli Derviş* (1992), *Yazalımızı* (1996), *Herkes Kadar* (2002), *Düğün Birahanesi* (2004), *Gün Ortasında Arzu* (2007), *Diken Ucu* (2010), *Kaldığımız Yer* (2015) ve *Yolun Gölgesi* (2017) adlı öykü kitaplarının yanı sıra *Dünyanın Uğultusu* (2009), *Soluk Bir An* (2012) ve *Belleğin Girdapları* (2019) adlı romanları, *Sınıfın Yenisi* (2011) adlı gençlik romanı ve *Çantasızlar Kampı* (2016) adlı çocuk romanı ile *Ateşe Atılmış Bir Çiçek/Yazarlar, Kitaplar, Okuma Notları* (2012) isimli deneme kitabı yayımlandı. Doğup büyüdüğü Adana'yla ilgili yazılardan oluşan *Adana'ya Kar Yağmış* adlı kitabı derledi (2006). Barış Bıçakçı ve Ayhan Geçgin'le edebiyat üzerine yazışmalarından oluşan *Kurbağalara İnaniyorum* 2016'da yayımlandı. Öykü, deneme ve çevirileri çeşitli gazete, dergi ve seçkilerde yayımlanan Çelik, 1989'da Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü'ne, *Gün Ortasında Arzu*'yla 2008'de Sait Faik Hikâye Armağanı'na, *Diken Ucu*'yla 2011'de Haldun Taner Öykü Ödülü'ne, *Kaldığımız Yer*'le 2015'te Türkân Saylan Sanat Ödülü'ne layık görüldü.

www.behcetcelik.com

Sonra gece, ıssız bir boşluğa gömüldü.
Ve yalnız, kanlı ayın altında
Kımıltısız, binlerce mermer heykel gibi
Toprağımızın bütün ölüleri, birbirine duaya dirildi.

– SIAMANTO (Adom Yarcanyan)
[1878-1915], çev. Cem Yavuz

İÇİNDEKİLER

<i>Fark var mı ötesiyle berisi arasında?</i>	9
<i>Hiçbir şey olmamış gibi</i>	23
<i>Alaviüsata</i>	45
<i>Brandalar</i>	51
<i>Çatısız binaya damdan girdik</i>	57
<i>“Lori... Lori...”</i>	67
<i>Estağfurullah asker!</i>	79
<i>Sen buraya layık değilsin!</i>	93
<i>Görkemini kaybedenler</i>	101
<i>Neden ben değil ya da neden bana?</i>	107
<i>Yıldız ormanında</i>	119
<i>Taşların şıptırtısı</i>	125
<i>Işıklı kara</i>	133
<i>Bayrak yarışı</i>	137

Fark var mı ötesiyle berisi arasında?

“Annem, ‘Bir lanet var bu ailenin üzerinde,’ derdi zaten.”

Ekrem Amca'nın annesinin kim olduğunu hatırlamıyor Sedat. Hiç tanımamış olması muhtemel; aile buluşmalarında, bayramlarda, seyranlarda söz şecere mevzusuna geldiğinde isimleri havada dolaşan “hanım”lardan, “teyze”lerden biri olmalı. Atıfet, Hayriye, Necibe... Hangisi olduğunu çıkaramıyor. Ekrem Amca'ya annesinin sözünü hatırlatanın ne olduğunu anlayacakmış gibi dikkatle yaşlı adamın gözlerini diktiği yere bakıyor bir süre – hastanenin girişindeki kameriyenin zeminini kaplayan parke taşların arasında daha boy verirken sararmış otlara. İncecik bir ıslığın eşlik ettiği iç çekme sesiyle başını kaldırıyor. Hışırtilı soluk ve kederli iç çekişin yanı sıra, düşük omuzlarıyla kızarmış gözlerin de Ekrem Amca'nın her günkü şıklığına hiç uymadığını düşünüyor Sedat; bıçak gibi ütülü pantolona, parıldayan ayakkabılara, en çok da nizamı ve sımsıkı bağlanmış, incecik kravata. Şehirde kalburüstü sayılan işadamları, avukatlar, doktorlar, üst düzey memur ve müdürler bile iyiden iyiye gevşettikleri kravatlarıyla okuldan kaçmış liseliler gibi dolaşıyorlar bugünlerde.

Ekrem Amca'nın yanında sigara içmek istemiyor. Kafasının içindeki uğultulu ağırlık arttıkça kameriyeden uzaklaşabilmek için uygun bir mazeret bulması daha da zorlaşıyor. Öyle oturuyorlar konuşmadan. Kerim'i düşünüyorlar, yaşlı adamın oğlunu. Uzak kuzeninin bir deri bir kemik kalmış hali gözünün önünden gitmiyor. Ne vardı o kadar çok içecek, diye geçiriyor içinden, gece üçe kadar bira üstüne bira içen kendisi değilmiş gibi.

“Haldun Abi'nin haberi var mı?” diyor en sonunda.

“Semih arayacaktı.”

“Ben de bir arayayım, Semih Abi sabah ulaşamamıştır belki,” deyip terden bacaklarına yapışmış pantolonunun cebinden telefonunu çıkarmaya çalışarak ayağa kalkıyor. Şimdi uzaklaşabilir, hasta yakınlarıyla nöbetten çıkmış ya da bir boşluk bulduğunda kendini dışarı atmış hastane personelinin çay kahve içip tost yedikleri barakamın olduğu tarafa gidebilir.

Sigaradan çektiği ilk değilse de, ikinci ya da üçüncü nefeste Ekrem Amca'nın sözü takıldı aklına; aile içinde böyle bir lanetten daha önce de söz edildiği kulağına çalınmıştı. Ekrem Amca gibi babası da, zamanında belediye başkanı, milletvekili, genel müdür, başmüfettiş çıkarmış ailesiyle övünmeyi pek sever, yeni tanıştığı birileriyle sohbet ederken ikide bir sözü aile tarihine getirirdi. Bir zamanlar kasabanın önde gelen iki-üç ailesinden biriymiş Sehergiller. Tarlaların, bahçelerin ucu bucağı yokmuş. Babasının çocukluk yıllarından itibaren büyük aileyi oluşturan küçük, çekirdek ailelerin üçer-beşer yıl arayla kasabadan ayrılıp yerleştiği bu şehrin dillere destan Sehergil Konağı çoktan unutuldu gitti; ama yerine yapılan Sehergil Apartmanı on beş-yirmi yıl öncesine kadar hemen herkesin bildiği yapılardan biriydi. Sedat iyi hatırlıyor; ortaokul, lise yıllarındayken soyadını du-

yan, o apartmanda mı oturduğunu sorardı. “Hayır, biz orada oturmuyoruz ama akrabamız onlar,” derdi, “babamın ya da dedemin, tam bilmiyorum, amca çocukları.”

Ekrem Amca ailenin şaşaalı döneminden kalan son kişi. Şıklığına, uzun cümlelerle dura dura konuşmaya, oturup kalkmasına gösterdiği özen belki de ondan. Babasının imrenerek anlattığı zamanları temsil ediyor, saygınlığı, sözüne kıymet verilir olmayı. Yurtdışında okumuş, büyük bir şirketin bölge müdürlüğünden emekli, bir ara milletvekilliğine de aday oldu ama kasabada eski ağırlıkları kalmadığı için seçilemedi. “Devir değişmişti,” derdi babası bu konu açıldığında, “daha önce gençken siyasete girseydi Ekrem Abi, bütün oyları silme alırdı.” Kerim de bu konuya takmıştı bir ara. “Bizinkiler ayak uyduramadılar,” derdi, “zamanında, kasabadan şehre geldiklerinde fabrika falan kurmayı akıl etmemişler, o zaman kıytırık bir fabrika kuranlar, şimdi büyük işadamı. Hadi ondan geçtim, şehrin büyüyeceğini düşünüp henüz ucuzken kıyısından, köşesinden arsa da almamışlar. Şimdi ben iş kurmaya kalksam yeterli sermaye yok kardeşim!”

Çok büyük projeler vardı Kerim’in kafasında o zamanlar. Bir-iki teşebbüsü oldu ama tutmadı, suç hep sermayenin yetersizliğindeydi. Kalkıştığı işlerde ne kadar para kaybettiğini hiç söylemezdi. “Başa baş gelince bıraktım,” derdi sorduklarında, “o kadar emek verip de eşek yüküyle para kazanamayacağımı, anca günü kurtarabileceğimi anlayınca bıraktım.” Peşinden yepyeni bir fikri olduğundan söz ederdi. Sedat da yeni mezun o sıralar, isterdi ki Kerim’in eşek yüküyle para kazanacağı işlerden biri tutsun, yanında akrabasından güvenilir, okumuş bir elemana ihtiyaç duyup kendisini çağırınsın. Olmadı, Kerim şimdi sirozu ilerlemiş halde yatıyor; Sedat kamu personeli sınavlarına hazırlık kursu veren bir dershanede öğretmen.

Kerim gene de ailede iş güc peşinde koştuğu için el üstünde tutulur. Öbürleri hep hazırdan yedi. Sağken sattıramadıkları tarlaları ana babaları ölür ölmez elden çıkarıp bir zaman har vurup harman savurdular. Sıfırı tüketince de birbirlerine miras davaları açtılar. Halamın payı çoktu, dayımınki azdı, babam laf söz olmasın diye tapuda emaneten amcamın adını yazdırmıştı, iade etmedi amcam, hepsini yediler, bize bırakmadılar... Genç yaşta ölen akrabalar da hiç az değil; onlar bu kavgalara bulaşmadılar, satabildikleri bağı bahçeyi satıp savıp içkiye, kumara yatırdılar; karacığerleri, beyinleri, nefesleri yetmedi pay kavgalarına. Gene de bir kişi bile arkalarından, “İyi yaşadılar, keyfini sürdüler,” demez, malın mülkün nelerine yetmediğini anlamaya çalışırlar hep. Şımarık, kendini beğenmiş, diyenler de vardır onlar için, bu şehre sığamadıklarını savunanlar da. Bir-ikisini hatırlar Sedat, bayram ziyaretlerinde bir köşede sessizce oturur, hal hatır soranlara mahcup cevaplar verirlerdi. Bazen ortadan kaybolur, döndüklerinde bir parça canlanmış, kendilerine gelmiş olurlardı ama bu halleri de aile büyüklerinin hoşuna gitmezdi; gözler kaçırılır, başlar iki yana sallanırdı.

Sedat zengin akrabalarının evlerine girer girmez solurdu havadaki mutsuzluğu. Evlerin büyüklüğü, düzenliliği, oturmaya kıyılmamış gibi durmasına rağmen eskimişlik hissi yaratan mobilyalar, daha çocukluğunda içini boğar, dört bir tarafındaki pencerelerden ışık giren konak bile loş görünürdü gözüne. Bahçelerin bakımına, evde çalışanların yüzlerine, pırıl pırıl parlayan kuyruklu Amerikan otomobillerine sinmiş olan kasvetten bir an önce kurtulmak için sessizce huysuzluk yapar, bahçeye çıkmaz, yaşlılarıyla oynamaz, önüne konan kurabiyelere, böreğe el sürmeden susuzluk ve sıkıntıdan kupkuru olmuş ağzını açmadan otururdu. Şimdiki çocuklar gibi, “Anne ben sıkıldım,” deme şansı da yoktu. Babasının aile büyüklerine saygısı hep sürmüştü; karısını çocuklarını ya-

nına alıp onları ziyaret etmeyi hiç ihmal etmezdi. Bir beklentisi mi vardı bundan, sonraları çok düşündü Sedat – vardı ya da yoktu, diyemedi. O evlerin her köşesine sinmiş kasvetli zenginliğe babasının imrenip imrenmediğini de bilemedi. Belki aile büyüklerine duyduğu saygının karşılıklı olmasından hoşlanırdı. Sedat'ın dedesi de aile geleneğini sürdürüp öbürlerinininki kadar olmasa da geliriyle ömür boyu ailesini iyi kötü geçindirecek tarlaları satın varımı yoğunu, rivayet doğruysa, dönemin ünlü bir şarkıcısının peşinde yiyip bitirmişti. Babasına liseyi yarım bırakmasına neden olacak kertede bir yoksulluk bırakmıştı miras olarak. O halde tutunmayı başarmış olması ailede takdir edilirdi babasının. Öbürleri varlıklarını hızla tüketirken miras kalan borcu harcı başkalarının yanında çalışarak kapatan, daha sonraları açtığı küçücük dükânında kumaş satarak iki çocuğunu okutan Remzi Sehergil gerçekten bunu hak ediyordu. Anlaşılan çalışkanlığı ailede kuşaktan kuşağa geçen laneti yıkmaya yetecek güçte değildi, kısa süreli bir duraklamaydı belki, Sedat asgari ücretle ders-hane öğretmeni olabildi ancak, ailenin namlı içkicileri gibi sabah-tan başlamasa da parası olduğunda hemen her akşam içiyor; kırkını geçtiği halde evlenip barklanmadı da. Remzi Bey bu yüzden mutsuz ölmüş; annesi böyle diyor. Neyse ki kızı doktor çıktı, mecburi hizmete gittiği yerde eli yüzü düzgün bir koca bulup aileden koptu. Böyle olduğunu umuyor Sedat. Ablasının uzaklara giderek lanetten kaçabildiğini.

Demek ismini hatırlayamadığı o hanımteyze bütün bunları bir lanete bağlıyordu. Kaç kuşak sonra Sedat'ı bile etkileyen bir lanet fikri fena değildi aslında – bütün “yapsaydım”ları, “etseydim”leri kaldırıp bir kenara atmayı sağlayabilir, iç huzuru verebilir. Böyle afaki şeylere inanacak biri olsa Sedat; ama değil. Öteden beri Sehergil ailesinde işlerin ters gitmesinin nedeninin görgü meselesi olduğunu düşünür. Birbirle-

rinden öyle görmüşlerdir, çalışan bir örnek olmamıştır önlerinde. Hazırda o kadar malı mülkü olsa kendisi de çalışmazdı büyük ihtimalle. Onda da var Sehergil geni. Babasının kendisine örnek olamamasını ise başka nedenlere bağlar. Beceriksiz bulur kendini, çok zaman birahanelere kaçmasının nedeni içinden bir türlü çıkamadığı beceriksizlik kuyularıdır. Kimseye de açmaz bunu. Yukarıdan bir başkasının uzatacağı ellerle çıkılacağına inanmaz o kuyulardan, “Peki, o zaman nasıl çıkacağım?” sorusunun cevapsızlığını bir bira daha isteyerek kovmaya çalışır.

“Lanet falan yok, varsa da çok büyük bir lanetten söz edilebilir ancak, bütün şehri, ülkeyi, hatta dünyayı kuşatmış.”

“Ha şunu bileydin Sedatçığim. Ne demeye bir saattir çeneni yoruyorsun bu lanet muhabbetiyle? Bırak yahu, lanet olsun!”

“Bildığım yanıldığıma yetmiyor epeydir.”

Sedat uzun zamandır ilk kez içini, ucundan bir parça da olsa, bir başkasına açtığını söyleyip söylememekte kararsız. Hastanede fakülteden arkadaşı Emin’e yıllar sonra rastlamış olduğuna memnun ama. Biralar bu akşam daha soğuk, daha ferahlatıcı. Yarım saat önce aradığında Ekrem Amca da doktorların umutlu konuşuklarını söyledi.

Emin’in gülüşü hiç değişmemiş. Mutlu mudur diye merak ediyor Sedat. Ta İstanbul’dan kalkıp ülkenin bir ucuna tanımadığı etmediği insanlara yardım için gelmiş biri, ya çok memnundur halinden ya da kaçtığı büyük bir mutsuzluk vardır, diye düşünüyor. Onu da kovalayan bir başka lanet olabileceği ihtimalinin üzerinde durmayıp sigarasının dumanını nemli, sıcak geceye savuruyor.

“Abi, ne demeye kalktın gittin oralara? Ne adamsın...”

“Dedim ya, binlerce insan ölümden kaçıyor, açlıktan, susuzluktan ölüyor çölün ortasında, dağın başında. Gazeteler-

de, televizyonlarda görünce duramadım, yıllık iznimi alıp yola düştüm.”

“Bir işe yaradı mı bari?”

“Bilmem. On gün boyunca sığındıkları kampta getire götüre yardım ettim. Tanıdığım herkese telefon açtım, yardım istedim, gelen yardımları ayırdım, istifledim. Çocukları eğledim.”

Arkadaşının sadece bunlar için gelmiş olacağına akli kesmiyor Sedat'ın. Birkaç yıl önce evlendiğini hatırlayıp karısını soruyor.

“Naz gelemedi benimle, çok istiyordu ama bizim kız çok küçük, bırakamadı.”

Yaz tatilini çöl sıcağında geçirmek isteyen bir çift. Olacak şey değil! Akli almasa da imreniyor Sedat. Siyasetle ilgisinin sürüp sürmediğini merak ediyor, fakülteyken dernek işleriyle hayli ilgili olduğunu unutmuş değil Emin'in. Onu da çağırmişti birkaç kez toplantılara ya, hiçbirine gitmedi. Emin dışındaki öbür çocukları soğuk, itici bulurdu, samimi gelmezdi kibirli havaları. İşim olmaz böyle tiplerle, diyerek geçiştirir, Emin ısrar edecek olursa, kahvede king oynamanın ya da köprü altında bira içmenin insanlık için daha faydalı olduğunu iddia ederdi. Yine de gücenmez, darılmazdı Emin; akşamları yurdun kantininde saatlerce çay içip sohbet ederlerdi. Dernekte neler yaptıklarını anlatırdı. “Bir şeyler yapmalıyız,” derdi, “böyle gitmemeli, bir şeyler yapmalıyız, bir müdahalemiz olmalı bize dayatılan hayata.” Sedat burun büker, “Böyle olmaz bu işler, bu adamlarla olmaz,” diyerek kestirip atardı. Neyin nasıl olabileceğini bir gün olsun sormadı Emin. Halden mi anlardı, tartışmaktan mı kaçınırdı, belki de pek bir umudu yoktu Sedat gibilerden. Yine de tuhaf bir sevgi vardı aralarında.

“Bir ara, on yıl falan öncesine kadar hayli aktiftim, sonra hevesim kaçtı. Aynı toplantılar, aynı tartışmalar, birbiri-

ni hainlikle suçlayanlar, kaşının altında gözü olanlarla gözünün üstünde kaşı olanların kayıkçı kavgaları. Sıkılıp bıraktım. Naz'ı tanımış olmak dışında hiçbir işe yaramadı diyebilirim parti işleri.”

Sedat, Emin'i yollara düşüren görüntülerden habersiz değil, dünyanın her yerinde olduğu gibi burunlarının dibinde de bunca zamandır insanların yok yere öldürüldüğünü, yerlerinden yurtlarından sürülüp yollara düştüğünü biliyor, bazen üzülüp isyan ediyor; ama bu savaşların fillerin tepişmesi olduğuna inanıyor, karıncaların üzerlerindeki laneti kovabileceklerine akli kesmiyor. Emin'i böyle düşünmediği için kınamıyor yine de, hatta utançla karışık bir imrenme duyuyor karşısında. Yapabileceği bir şey olup olmadığını sormayaysa çekiniyor. Ay sonunu getirememekten korkar, sabahları işe gidecek, akşamları eve dönecek güç bulamazken, ne gelir ki elinden. Beceriksizlik kuyularında büsbütün hapis kalmamasını beceriksizliğiyle övünmesine borçlu; iyice diplere düştüğü zamanlarda, başkalarının beceriklilik saydığı işlerin boşa kürek çekmek olduğunu kendi kendine yineler – çoklarının bunu bilmeyip debelendiği için daha fena aşağılara çekildiğini düşünüp rahatlar. Emin'i dinlerken rahatı kaçtı biraz; onun hakikaten becerikli bir adam olduğu ortada. Duyduğu hayranlık yine de bütün kuşkulardan yalıtık değil; eski arkadaşımı harekete geçirenin ne olduğunu tam olarak çözemiyor, o da kendini böyle oyalıyor işte, diye geçiriyor içinden. İnsanların oyalanacak işler bulması da bir beceri elbette, buna gıpta ediyor.

“Sahi sormadım, getirdiğin hasta nasıl?”

“Kritik, diyor doktorlar. Metabolizması çökmüş, yaşıyor olması bile mucize aslında. Üç gün boyunca hiçbir şey yemeden, bir tas su içmeden kaçmışlar. Oğlunu gözünün önünde öldürmüşler, söylemiş miydim? O halde günlerce yürümüş kendini bilmeden.”

“Yapma ya!”